

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ LA JOIA SĂPTĂMANII PĂTIMIRILOR

Preot dr. Ionel Popescu

„Adevărat grăiesc vouă, că unul
dintre voi Mă va vinde” (Matei 26, 21).

WORD OF TEACHING ON THE THURSDAY OF PASSION WEEK

Abstract: the week of the Passion of our Lord Jesus Christ, also called Holy Week, we commemorate the shocking days of the historic Sacrifice on Golgotha, unique in human history, through the drama and complexity of the moments described by the holy evangelists. This week, the most important in the history of the salvation of mankind, begins on the Sunday of the Lord's Entry into Jerusalem and ends on the Holy Night of the Resurrection

Keywords: commemorate, sacrifice, history, salvation, holy night, resurrection

Iubiți credincioși,

În săptămâna Pătimirilor Domnului nostru Iisus Hristos, denumită și Săptămâna Mare, rememorăm cutremurătoarele zile ale istoricei Jertfe de pe Golgota, unică în istoria omenirii, prin dramatismul și complexitatea momentelor descrise de către sfinții evangheliști.

Săptămâna aceasta, cea mai importantă din istoria mântuirii neamului omenesc, începe în Duminica Intrării Domnului în Ierusalim și se încheie în noaptea Sfântă a Învierii.

Slujbele anume rânduite de Biserică întru cinstirea acestor inegalabile zile ale Pătimirilor, cântările duhovnicești, citirile din sfintele Evanghelii, Liturgia sfântului Vasile cel Mare, Denia celor 12 Evanghelii, Ceasurile Împărățești, Punerea în mormânt și Prohodul Domnului creează o atmosferă marcată de emoții și trăiri care pătrund până în tainețele sufletului nostru.

Istoria Pătimirilor Domnului aduce înaintea ochilor noștri sufletești chipul divino-uman al Domnului Iisus Hristos, Prorocul sau Învățătorul, Arhiereul

și Împăratul cerurilor Care, de bunăvoie și din iubire nesfârșită pentru toți oamenii, primește scuipări și loviri, batjocură și hulă, coroană de spini și piroane, cruce și răstignire, moarte și pogorârea la iad, pentru ca, prin mărita Sa Înviere, să ne facă și pe noi fiii Învierii.

Sfintele Evanghelii citite în această seară de taină prezintă impresionantele cuvântări rostite de Fiul lui Dumnezeu, spălarea picioarelor Sfinților Apostoli – lecție sublimă de iubire și smerenie – instituirea Sfintei Euharistii, rugăciunea arhierescă și rugăciunea stăruitoare din grădina Ghetsimani, făcută cu o trăire atât de intensă, încât „sudoarea Lui s-a făcut ca picături de sânge care picurau pe pământ” (Luca 22, 44), fenomen clinic foarte rar întâlnit, cunoscut cu numele de „hematohidroză”.

Hristos Domnul a adus în lume Legea nouă a iubirii, a oferit Apostolilor și tuturor oamenilor pacea Sa divină, ne-a promis și ne-a trimis pe Mângâietorul Duhul Sfânt, Duhul Adevărului, ca să ne conducă pe calea sfințeniei și ne-a poruncit să săvârșim Taina Euharistiei întru „pomenirea Sa” (Luca 22, 19).

Pe lângă aceste ziditoare și mântuitoare învățături, rânduieli și lăsăminte statornicite de Mântuitorul în zilele sfinte ale Săptămânii Mari, evangheliile citite în această seară descriu momente și stări, sentimente și atitudini aflate în totală contradicție cu așa-zisele valori morale propovăduite și trăite de oamenii vremii Sale.

„Poporul Meu, ce am făcut vouă? Sau cu ce v-am supărat? Pe orbii voștri i-am luminat, pe cei leproși i-am curățit [...] și cu ce mi-ați răsplătit?”, cântăm la Denia acestei seri. Cu nedreptate și nerecunoștință, cu trădare, vânzare și lepădare, cu violență și ură, cu șantaj și amenințări de reclamații la Cezar, cu bătăi și scuipări, cu martori mincinoși și acuzații nedrepte, jurăminte false și calomnii, cu încălcarea jurisprudenței romane și iudaice, prin pronunțarea sentinței înainte de proces și acesta nocturn, sumar, rapid și fără participarea tuturor membrilor Sinedriului, toate culminând cu eliberarea unui tâlhar și condamnarea celui mai însemnat binefăcător al omenirii.

Imaginile par a fi desprinse dintr-un film de groază, al cărui final sugerează o victorie a răului asupra binelui, o biruință deplină și definitivă a dușmanilor lui Hristos, o biruință a morții asupra vieții. În fața acestei scene nemaiîntâlnite în istoria omenirii s-a revoltat și făptura neînsuflețită. Sfântul evanghelist Matei consemnează că în momentul când Mântuitorul „Și-a dat duhul, catapeteasma templului s-a sfâșiat în două de sus până jos și pământul s-a cutremurat și pietrele s-au despicat; mormintele s-au deschis și multe trupuri ale sfinților adormiți s-au sculat și ieșind din mormânt, după învierea Lui, au intrat în cetatea sfântă și s-au arătat multora” (27, 50-53).

Dreptmăritori creștini,

În această piesă tragică, un rol nefast l-a avut și Iuda din Kariot (Iscarioteanul), singurul iudeu din ceata Apostolilor. Măcinat de mândrie și lăcomie, de invidie și slavă deșartă, Iuda are un comportament întru totul diferit de ceilalți ucenici ai Domnului. Sfintele Evanghelii consemnează, însă, câteva elemente de natură a pune în valoare profilul religios-moral al acestuia. El apare mai mult în situații care sunt legate de „grija pentru banii” necesari Mântuitorului și Sfinților Apostoli, pentru cele necesare traiului zilnic. Dacă ar fi făcut gesturi pilduitoare precum apostolii Andrei și Ioan care au mers după Iisus și au rămas o zi împreună cu El (Ioan 1, 35-40), ca sfântul Petru care s-a aruncat în apă și a înotat spre Învățătorul sau ca Simon Zilotul care L-a invitat la nunta sa, sigur ar fi fost menționate de către cei patru evangheliști.

Iuda, din păcate, era doritor de mărire lumească și de îmbogățire prin metode nelegale și visa că Iisus va fi un Împărat pământesc, în împărăția Căruia lui îi va reveni funcția de dirigitor al visteriei bănești. Când a înțeles, însă, că Învățătorul nu va deveni ceea ce el își dorea din tot sufletul și că împărăția pe care El o va întemeia este de natură spirituală, atitudinea lui s-a schimbat în mod radical.

Mănat de aceste ambiții deșarte, Iuda s-a oferit să-L predea pe Iisus sinedriștilor. „Și ducându-se, el a vorbit căpeteniilor oastei (soldații templului n.n.), cum să-L dea în mâinile lor. Și ei s-au bucurat și s-au învoit să-i dea bani” (Luca 22, 3-6). Orgoliul rănit și „iubirea de arginți” i-au întunecat rațiunea, i-au pervertit inima și, din acel moment, satana „a intrat în sufletul lui”, adică l-a luat în stăpânirea sa. Așa se întâmplă cu oamenii care oricât ar sta alături de Hristos, nu învață nimic, credința lor este de fațadă, iar faptele sunt săvârșite doar pentru a-și crea o imagine falsă de buni creștini și de mari filantropi.

La Cina cea de Taină, Apostolul Ioan l-a întrebat pe Iisus cine este vânzătorul: „Iisus i-a răspuns: Acela este, căruia Eu, întingând bucățița de pâine, i-o voi da. Și întingând bucățița, a luat-o și a dat-o lui Iuda, fiul lui Simeon Iscarioteanul. Și după îmbucătură a intrat atunci satana în el” (Ioan 13, 25-27).

Se împlinesc, astfel, inspiratele cuvinte ale prorocului Zaharia, care, cu mai înainte cu cinci secole prevestise, prin puterea lui Dumnezeu, vinderea Mântuitorului pentru modesta sumă de treizeci de arginți, cât costa un bou de jug, de calitate mijlocie: „Și le-am zis: Dacă socotiți cu cale, dați-mi simbria, iar dacă nu, să nu mi-o plătiți. Și Mi-au cântărit simbria Mea treizeci de arginți. Atunci a grăit Domnul către Mine: Aruncă-l olarului prețul acela scump cu care eu am fost prețuit de ei. Și am luat cei treizeci de arginți și i-am aruncat în visteria templului Domnului, pentru olar” (Zaharia 11, 12-13).

După Cina cea de Taină, Hristos Domnul și cei unsprezece apostoli au plecat spre grădina Ghetsimani, situată la baza Muntelui Măslinilor. Iuda cunoștea foarte bine acest loc retras, liniștit, potrivit pentru rugăciune și meditație, întrucât Mântuitorul se retrăgea acolo ori de câte ori poposea în

cetatea Ierusalimului. În taina nopții, Iisus se roagă singur, printre măslinii seculari, invocând, ca om, ajutorul Tatălui ceresc pentru calvarul ce avea să înceapă, nu peste mult timp. Apostolii, doborâți de neputințele trupului, adorm, „iar un înger al lui Dumnezeu s-a arătat Lui și-L întărea” (Luca 22, 43).

Liniștea nopții este tulburată, însă, de zgomotul făcut de soldații templului care, conduși de Iuda, ajung la Mântuitorul. „Și el (Iuda n.n.) s-a apropiat de Iisus ca să-l sărute. Iar Iisus i-a zis: Iuda, cu sărutare vinzi pe Fiul Omului?” (Luca 22, 48-49). Sărutul a fost întotdeauna simbolul iubirii, al purității și al prețuirii pentru cei dragi și apropiați, însă din acea noapte devine, iată, și simbolul vânzării, al trădării, al vicleniei și al lipsei de iubire. Prin urmare, Iuda L-a sărutat pe Dumnezeu nu pentru că L-ar fi iubit, probabil că niciodată nu-L iubise cu adevărat, ci ca să-l poată identifica reprezentanții autorităților, să nu-L confunde cu altcineva. Așa este scrisă, în Ghetsimani, cea mai zguduitoare pagină de nerecunoștință, de ne iubire și de trădare din istoria religioasă a omenirii, pentru o infimă sumă de bani.

Iuda, zugrăvit în iconografia bisericească încruntat și adesea cu o pungă de bani în mână, L-a urmat pe Iisus vreme de trei ani și jumătate, a ascultat învățăturile Sale, a fost de față la săvârșirea atâtor minuni, a văzut marea Sa milostivire față de cei bolnavi, sărmani, nedreptățiți, dar nu a fost sensibilizat, în sufletul său nu s-a produs o schimbare, o detașare totală de tentațiile lumii în care trăia. Frederic William Farrar (1831-1903), autor al unor lucrări despre viața Mântuitorului Iisus Hristos și a sfântului apostol Pavel, scrie potrivit evangheliilor apocrife, că „Iuda cândva a fost îndrăcit și că pe el încă din copilărie L-a vindecat Iisus”. Dacă așa a fost, căderea lui Iuda este cu atât mai condamnată și, totodată, vrednică de milă.

Cântările sfintelor slujbe din sfânta și marea zi de Joi subliniază gravitatea trădării și a vânzării săvârșite de Iuda care, lepădându-se de ceata Apostolilor și aruncând cei treizeci de arginți, n-a văzut Învierea Ta cea de a treia zi ...” (Stihirea de la Vecernia unită cu Liturghia sfântului Vasile cel Mare): „Astăzi Iuda lasă pe Învățătorul și primește pe diavol; se orbește cu patima iubirii de bani, cade din lumină întunecatul ...”, cântam mai înainte (Antifonul al 4-lea, glasul 5). Imnologul creștin se întreabă, de asemenea, ce l-a determinat pe Iuda să recurgă la un gest atât de reprobabil: „Oare te-a despărțit (Iisus n.n.) din ceata Apostolilor? Sau te-a lipsit de harul tămăduitorilor? Sau cinând împreună cu ceilalți, pe tine te-a alungat de la masă? Sau picioarele celorlalți le-a spălat, iar pe ale tale nu le-a băgat în seamă ...? (Sedealna, glasul al 7-lea). De toate acestea a beneficiat Iuda, inclusiv de dragostea Învățătorului său, așa că atitudinea sa este cu atât mai inexplicabilă și, de bună seamă, condamnată. A răspuns dragostei și purtării de grijă a Mântuitorului cu vânzare, trădare și ne iubire, a răspuns binelui cu răul, așa cum se întâmplă, din păcate, și nu de puține ori și cu unii semeni ai noștri.

Iuda nu a înțeles principiul evanghelic din Predica de pe Munte: „Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui Mamona” (Matei 6, 24). El a stat fizic alături de Iisus, dar mintea și sufletul său erau în altă parte. Stăpânit de „mamona al nedreptății”, adică de câștigul necinstit sau pur și simplu dobândit fără muncă, în scopuri egoiste, Iuda s-a împărțășit la Cina cea de Taină cu nevrednicie, deși era pe deplin convins că Învățătorul cunoaște întru totul gândurile și intențiile sale. Păcatul lăcomiei și al dorinței de mărire deșartă i-a întunecat rațiunea și l-a condus la pierderea apostoliei și a mântuirii. Când a conștientizat grozăvia trădării sale, Iuda „a adus înapoi arhierilor și bătrânilor cei treizeci de arginți, zicând: Am greșit vânzând sânge nevinovat. Ei i-au zis: Ce ne privește pe noi? Tu vei vedea. Și el, aruncând arginții în templu, a plecat și, ducându-se s-a spânzurat. Iar arhierii luând banii, au zis: Nu se cuvine să-i punem în visteria templului, deoarece sunt preț de sânge. Și ținând ei sfat, au cumpărat cu ei Țarina Olarului, pentru îngroparea străinilor. Pentru aceea s-a numit țarina aceea, Țarina Sângelui, până în ziua de astăzi” (Matei 27, 3-8).

Această țarină a rămas în memoria locuitorilor Ierusalimului cu numele de „Hacheldama”, adică: „Țarina sau ogorul sângelui”. Situată în partea sudică a Ierusalimului, pe versantul drept al Văii Iosafat, țarina Hakk ed-Dumm, cum este denumită acum, a fost folosită pentru înmormântarea străinilor care nu aveau rudeni sau prieteni în Cetatea Sfântă. Cu prilejul pelerinajelor efectuate în Țara Sfântă, ghidul însoțitor ne-a arătat, de pe terasa bisericii „Sfântul Petru la cântatul cocoșului”, această locație biblică.

Privind acest teren pe care vreme de două milenii nu a fost ridicată nici o construcție, în vreme ce grădinile care-l înconjoară sunt urbanizate, înțelegem cuvintele cutremurătoare ale Psalmistului: „Facă-se casa/curtea lor pustie și în lăcașurile lor să nu fie locuitori. Că pe care Tu l-ai bătut, ei l-au prigonit și au înmulțit durerea rănilor lui” (Psalmul 68, 29-30). Arginții pentru care a fost vândut Mântuitorul nu au îmbogățit pe nimeni și nu au folosit nimănui. Sinedriștii i-au pierdut, Iuda i-a aruncat, apoi, muștrat de conștiință, a căzut într-o adâncă stare de depresie, de deznădejde și s-a sinucis, iar „dregătoria lui a luat-o altul” (Psalmul 108, 7).

Țarina Olarului sau a Sângelui a rămas un loc viran până în zilele noastre, pentru că pe banii obținuți prin trădare și vânzare, prin hoție și crimă nu poate fi ridicat nimic durabil. Cei ce sunt frământați de dorința îmbogățirii prin orice mijloace, ar trebui să învețe din lecția înfiorătoare a decăderii morale a lui Iuda și din istoria de două milenii a Țarinii Olarului/Sângelui, pustie, părăsită și nelucrată până în ziua de azi.

Sfânta și Marea Zi de Joi a Săptămânii Pătimirilor ne cheamă, așadar, la smerenie și rugăciune, la iertare și iubire, la cumpătare și la împărțășirea cu vrednicie din potirul jertfei mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine toată cinstea și închinarea, în veci. Amin!